

Praha 28.7.2003

44

Výběrové šetření o zdravotním stavu české populace (HIS CR 2002) – Využívání ambulantní lékařské péče (XVIII. díl)

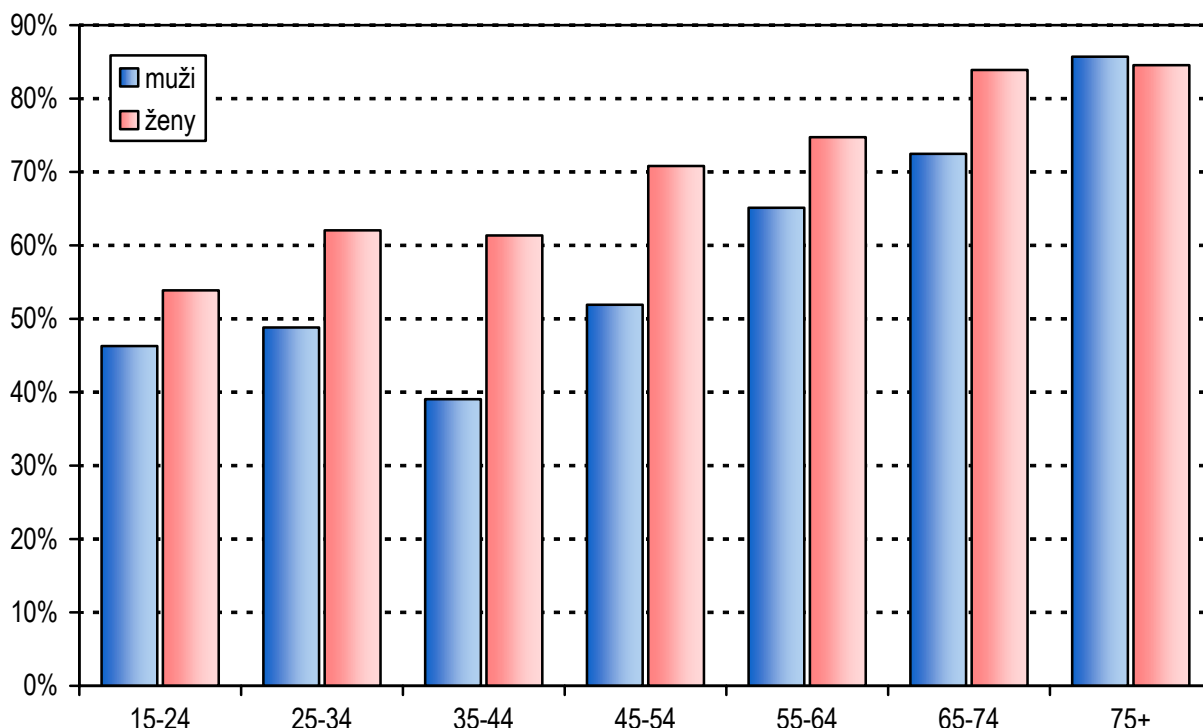
Po předchozím ověření prostřednictvím testovacího šetření EUROHIS (Health Interview Surveys in Europe) byly do šetření HIS CR 2002 zařazeny také otázky týkající se využívání zdravotnických služeb, užívání léků a využívání preventivní zdravotní péče. Tato aktuální informace je věnována právě problematice zdravotnických služeb a bude se podrobněji zabývat využíváním ambulantní lékařské péče.

Otázky týkající se ambulantní péče zjišťovaly, kolikrát během posledních 4 týdnů respondenti ohledně vlastního zdraví navštívili: jakéhokoliv lékaře, praktického či závodního lékaře, lékařskou pohotovost, zubního lékaře a lékaře specialistu. Pokud respondenti uvedli, že lékaře v posledních 4 týdnech nenavštívili, bylo dále zjišťováno, kdy jej navštívili naposledy, resp. zda jej navštívili v průběhu posledních 12 měsíců či před více jak jedním rokem.

Z výsledků je zřejmé, že v průběhu posledních 4 týdnů navštívila jakéhokoliv lékaře přibližně 1/2 mužů a více než 2/3 žen. Naopak v průběhu posledního roku lékaře nenavštívilo 10 % mužů a 5 % žen. Rozdíl mezi muži a ženami byl u obou těchto ukazatelů potvrzen jako statisticky významný, a to i po odstranění vlivu věkové struktury, ženy tedy navštěvovaly lékaře častěji než muži. Pokud odečteme ženy, které ze všech lékařů navštívily pouze gynekologa a z žen, jež v posledních 4 týdnech tohoto specialistu navštívily ponecháme jen ty, které navštívily mimo to i jiného lékaře, podíl respondentek, jež navštívily v posledních 4 týdnech jakéhokoliv lékaře se mírně snížil, rozdíl mezi oběma pohlavími je však statisticky významný i po této úpravě.

S rostoucím věkem se podíl osob, které lékaře navštívily v posledních 4 týdnech, zvyšoval, pouze u mužů byl ve věkové skupině 35 - 44 let zaznamenán mírný pokles ukazatele. Vyšší podíl žen byl patrný ve všech věkových skupinách, s výjimkou nejstarších osob, kde byl ukazatel vyrovnaný. Podíl osob, které navštívily lékaře v posledních 12 měsících se s věkem výrazněji nemění, pouze u mužů ve věkové skupině 35 - 44 let je ukazatel nižší než v ostatních věkových skupinách.

Podíl osob u lékaře v posledních 4 týdnech podle věku a pohlaví

Nejčastěji respondenti navštěvovali praktického a závodního lékaře či lékaře specialistu. Nejméně navštěvovaná byla naopak lékařská pohotovost. U zubního lékaře bylo v posledních 12 měsících téměř 60 % osob. Nejčastěji navštěvovaným specialistou byl u žen gynekolog, toho navštívilo v posledních 4 týdnech 11 % žen. Často navštěvovaným specialistou byl také internista, ortoped a dermatolog. Statisticky významné rozdíly z hlediska pohlaví byly zaznamenány v podílu osob, které navštívily v posledních 4 týdnech praktického či závodního lékaře. Především mladé ženy také častěji navštěvovaly lékaře specialistu ve srovnání se stejně starými muži. Pokud bychom odečetli ty ženy, které ze specialistů navštívily pouze gynekologa (tj. 9,6 % žen), podíl žen, které navštívily v posledních 4 týdnech specialistu se sníží na 28 %, což však ve srovnání s muži představuje stále významný statistický rozdíl. Tyto ukazatele byly rovněž závislé na věku respondenta, s věkem se podíl osob, které lékaře navštívily, zvyšoval. Naopak s rostoucím věkem klesal podíl osob, které navštívily v posledních 4 týdnech zubního lékaře ve stomatologické ordinaci. Obdobně tomu bylo v případě podílu osob, jež navštívily lékaře v posledních 12 měsících. Také zde byl nejčastěji navštěvován závodní lékař a specialista, poměrně časté však byly, u obou pohlaví, také návštěvy zubaře.

Z hlediska základních sociodemografických charakteristik byly zaznamenány statisticky významné rozdíly podle příjmu, a to v podílu osob, které navštívily v posledních 4 týdnech zubaře a závodního lékaře. Zatímco nejčastější návštěvy zubaře byly zaznamenány u osob s nejvyšším příjmem, u návštěv praktických a závodních lékařů tomu bylo naopak a osoby s nejnižším příjmem navštěvovaly praktického a závodního lékaře častěji než osoby s nejvyšším příjmem. Z hlediska rodinného stavu byly zaznamenány statisticky významné rozdíly v návštěvě specialistů u žen, ženy žijící v manželství navštěvovaly specialistu častěji než ženy svobodné a rozvedené či ovdovělé. Lze předpokládat, že rozdíl zde je způsoben častějšími návštěvami gynekologa v souvislosti s těhotenstvím a porodem dítěte, což je častější u vdaných žen. Pokud uvažujeme proměnnou za vyloučení těch žen, které navštívily ze specialistů pouze gynekologa či porodníka, rozdíly z hlediska rodinného stavu zmizí. Osoby se špatným subjektivním zdravím a chronickou

nemocí navštěvovaly lékaře častěji než osoby s dobrým subjektivním zdravím a osoby bez chronického onemocnění, což bylo registrováno zejména v případě návštěv praktického a závodního lékaře a lékaře specialisty, u zubních lékařů nebyl tento rozdíl zaznamenán, což svědčí o tom, že potíže se zuby lidé nepovažují jako skutečné omezení vlastního zdraví. Určitý vliv může mít i skutečnost, že respondenti navštěvují zubaře častěji z důvodu prevence, nikoliv léčby.

Ukazatele ambulantní péče

Navštívený lékař	Byli u lékaře v posledních 4 týdnech	Byli u lékaře v posledních 12 měsících	Počet ošetření	Počet ošetření na 100 respondentů	Průměrný počet návštěv (všichni)	Průměrný počet návštěv (byli u lékaře)
muži						
jakýkoliv lékař	53,8	89,7	1 378	117,9	1,2	2,2
- praktický, závodní	36,8	70,6	656	56,1	0,6	1,5
- pohotovost	2,7	9,5	38	3,3	0,0	1,2
- zubní	16,5	56,7	250	21,4	0,2	1,3
- specialista	23,0	42,6	434	37,1	0,4	1,6
ženy						
jakýkoliv lékař	68,6	94,9	2 050	156,8	1,6	2,3
- praktický, závodní	43,3	77,5	889	68,0	0,7	1,6
- pohotovost	2,8	10,0	42	3,2	0,0	1,2
- zubní	19,0	60,0	318	24,3	0,2	1,3
- specialista	37,9	65,1	801	61,3	0,6	1,6

V průměru muži navštívili v posledních 4 týdnech lékaře 1,2x, ženy 1,6x, rozdíl mezi oběma pohlavími byl potvrzen jako statisticky významný i po věkové standardizaci. Nejvyšší počet návštěv byl zaznamenán u praktického či závodního lékaře a lékaře specialisty, statisticky významný rozdíl z hlediska pohlaví byl zaznamenán pouze u návštěv specialisty (zde se patrně opět projevují návštěvy gynekologa u žen). S rostoucím věkem se průměrný počet návštěv lékaře obecně zvyšoval. Statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými věkovými skupinami byly zaznamenány v průměrném počtu návštěv praktického či závodního lékaře (s rostoucím věkem se průměrný počet návštěv zvyšoval), stomatologa (s rostoucím věkem se počet návštěv snižoval) a specialisty (s rostoucím věkem se ukazatel zvyšoval). Z hlediska základních sociodemografických lze pozorovat rozdíly v průměrném počtu návštěv závodního a praktického lékaře podle vzdělání a ekonomické aktivity, osoby nezaměstnané vykazovaly vyšší počet návštěv než osoby zaměstnané, s rostoucím vzděláním se počet návštěv lékaře snižoval, s výjimkou nejvyššího vzdělání, kde byl ukazatel mírně vyšší než u předchozích vzdělanostních kategorií. Vdané ženy navštěvovaly specialisty častěji než ženy svobodné a rozvedené, zde se však opět projevuje vliv návštěv gynekologa u žen žijících v manželství. Z hlediska subjektivního zdraví byly zaznamenány rozdíly v průměrném počtu návštěv závodního a praktického lékaře, pohotovosti, specialisty, nikoliv zubaře.

Respondenti, kteří v posledních 4 týdnech lékaře navštívili, jej navštívili v průměru 2,3x, mezi muži a ženami nebyl zaznamenán výraznější rozdíl. S rostoucím věkem se průměrný počet návštěv obecně zvyšoval. Statisticky významné rozdíly z hlediska socio-demografických charakteristik byly zřejmé pouze v případě vzdělání, osoby se základním vzděláním navštěvovaly lékaře (závodního či praktického) nejčastěji. Údaje o počtech ambulantních vyšetření lze orientačně porovnat s údaji zdravotnické statistiky publikovanými ve Zdravotnické ročence 2001, přičemž údaje o ročním počtu vyšetření byly přepočteny na údaje o vyšetřeních připadajících na 1 měsíc na 100 obyvatel starších 15ti let. Z tohoto srovnání vyplývá, že celkový počet ošetření na 100 osob je v našem šetření mírně vyšší, a to v případě návštěv praktického a závodního lékaře, pohotovosti a stomatologa. Nižší ve srovnání se zdravotnickou evidencí je pouze ukazatel průměrného počtu návštěv u specialistů. Tento rozdíl může být způsoben nedostatečným vyloučením návštěv specialistů osobami do 15 let, ze zdravotnické evidence byly vyloučeny pouze vyšetření na pediatrii.

Počet ambulantních vyšetření na 100 osob (za 4 týdny)

	Celkem	Praktický, závodní lékař	Pohotovost	Stomatolog	Specialista
HIS CR	138,4	62,4	3,2	22,9	49,9
ÚZIS ČR	131,4	49,3	1,7	20,7	59,7

Z prezentovaných výsledků je zřejmé, že v posledních 4 týdnech navštívila ohledně vlastního zdraví lékaře 1/2 mužů a 2/3 žen, ženy tedy navštěvovaly lékaře častěji než muži, přičemž tento rozdíl byl potvrzen i po odečtení návštěv gynekologa. Nejčastěji navštěvovaným lékařem byl praktický a závodní lékař a lékař specialista, necelá 1/5 osob byla v posledních 4 týdnech u stomatologa. S věkem se % osob u lékaře (s výjimkou stomatologa, kde byl trend opačný) zvyšoval. Byla prokázána souvislost mezi využíváním zdravotnické péče a příjmem, vzděláním a ekonomickou aktivitou respondenta, osoby se špatným subjektivním zdravím a chronickou nemocí navštěvovaly lékaře (s výjimkou stomatologa) častěji než osoby s dobrým subjektivním zdravím a bez chronického onemocnění.

Vypracovala: Bc. Šárka Daňková